

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/273287218>

The development of Irrational Romantic Relationship Beliefs Inventory Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin geliştirilmesi

Article · January 2015

DOI: 10.14687/ijhs.v12i1.3068

CITATION

1

READS

259

2 authors:

Tuğba Sari

Abant İzzet Baysal Üniversitesi

18 PUBLICATIONS 15 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Fidan Korkut Owen

Bahçeşehir University

35 PUBLICATIONS 169 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Ergenlerde minnettarlık günlükleri [View project](#)

The development of Irrational Romantic Relationship Beliefs Inventory¹

Tuğba Sarı²
Fidan Korkut Owen³

Abstract

In this study, the Irrational Romantic Relationship Beliefs Scale (RAINO) was developed and the validity and reliability of the scale were investigated. The scale was developed based on the theories of Ellis (1986) and Beck (2011), for the purpose of evaluating the irrational relationship beliefs of the individuals. In the beginning the number of items were 98, and after the factor analysis it became a 30 item-ed, 5 likert tpye scale. The participants in this study consisted 551 university students, whose responses were utilized for the for pilot, validity and reliability studies. The results of the factor analysis indicated that the scale composed of six factors which explain %51.70 of the variance. These factors were named as “over expectations” (eight items), “use of social time” (six items), “mind reading” (six items), “different thinking” (four items), “physical intimacy” (three items), “gender differences” (three items). The Cronbach Alpha was .85 for the scale and Cronbach Alpha were between .53 and .81 for the sub-scales.

Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin geliştirilmesi

Özet

Bu araştırmada Romantik ilişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (RAiNO) geliştirilmiş, aracın geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçek, Ellis (1986) ve Beck 2001) tarafından yapılan kuramsal kuramlara dayanarak romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançları ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Başlangıçta madde sayısı 98 iken yapılan faktör analizi çalışmaları sonucunda ölçek 30 maddelik ve beşli Likert tipi bir yapıya ulaşmıştır. Envanterin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 551 kişi üzerinde yapılmıştır. Yapılan faktör analizi sonucunda envanterin toplam varyansın %51.70`sini açıklayan altı faktörden oluştuğu görülmüştür. Bu faktörler “aşırı beklentiler” (sekiz madde), “sosyal zaman kullanımı” (altı madde), “zihin okuma” (altı madde), “farklı düşünmek” (dört madde), “fiziksel yakınlık” (üç madde), “cinsiyet farklılıkları” (üç madde) olarak isimlendirilmiştir. İç tutarlığı saptamak amacıyla hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı ölçeğin tamamı için .85` dir ve alt ölçekler için bulunan katsayılar da .53 ve 081 arasında değişmektedir. RAiNO ile Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği arasındaki korelasyon .34, İlişkilere İlişkin

¹ This study is a part of the doctorate thesis of the first author which was done under the supervision of the second author in Hacettepe University at the Institute of Social Sciences.

² Assistan Prof. Dr. Abant İzzet Baysal University, faculty of Education, Division of Pscyholoical Counseling and Guidance, sari_t@ibu.edu.tr

³ Prof. Dr., retired from Hacettepe University, korkut@hacettepe.com.tr

Keywords: İrrational romantic relationship beliefs, Irrational Romantic Relationship Belief Inventory, university students

Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği ile .45 değerindedir. Bulgular, bu ölçeğin geçerli ve güvenilir olarak kullanılabilceğini göstermektedir.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

Anahtar Kelimeler: Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar, Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği, üniversite öğrencileri

1. Giriş

Romantik ilişkiler insan yaşamının çok önemli ve vazgeçilemeyen bir yönünü oluşturmaktadır. Bu tür ilişkiler genellikle uzun süreli ve mutlu bir beraberlik beklentisi ile kurulmaktadır. Ancak her romantik ilişkinin doyum veren bir ilişki olması söz konusu değildir (Furjman ve Schaffer, 2003). İlişki doyumu, bireyin ilişkinin kalitesi konusunda yaptığı öznel değerlendirmeleri işaret etmektedir. Bu değerlendirmelerin olumlu olması ilişkiden doyum sağlandığı, olumsuz olması ise doyum sağlanmadığı anlamına gelmektedir (Hendrick ve Hendrick, 1989, 1995). İlişki doyumunun olumsuz yönde en önemli belirleyicilerden birisi romantik ilişkilere dair akılcı olmayan inançlardır. Bilişsel davranışçı yaklaşım, işlevsel olmayan inançlar ya da bilişsel çarpıtmalar olarak da adlandırılan akılcı olmayan inançların bireylerin işlevsel olmayan davranışlarının ve psikolojik rahatsızlıklarının ortaya çıkmasında ve sürmesinde önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır (Beck, 2001; Dryden, 2002). İlişkilerle ilgili inançlar bireylerin bir ilişkinin nasıl olması gerektiği ile ilgili düşünceleri, ilişkilerden beklentileri ve yaşanan olayları algılama biçimlerinden oluşmaktadır (Addis ve Bernard, 2002). Duygusal ilişkilerde sorun yaşayan bireylerin kendileri, kız/erkek arkadaşları, eşleri veya ilişkileri hakkında yaygın akılcı olmayan inançları olduğunu belirten pek çok araştırma sonucu vardır (Moller ve Vander Merwe, 1997). Bu inançlara bütün sosyal zamanı birlikte geçirmek isteme, söylemeden istek ve arzuların farkedilmesini bekleme ve bütün duygu ve düşüncelerin paylaşılması gerektiğine inanma örnek olarak verilebilir (Epstein, 1982).

Akılcı ilişki inançları, ilişkiye dair gerçekleri yansıttığından ve bireyin ilişkiye uyumu ile ilişki doyumunu ve kişisel gelişimini arttırdığından sağlığı geliştirici olarak kabul edilmektedir (Sullivan ve Scwebel, 1995). Akılcı ve işlevsel düşünme biçiminin bireyin ilişkiye daha iyi uyum sağlamasına sebep olduğunu gösteren başka çalışmalar da (Feeney, 2002) vardır. Öte yandan, akılcı olmayan ilişki inançları bireyin ilişkinin doğasına, kendisine ve diğerlerine ilişkin abartılmış, katı, mantıklı olmayan ve değişmeye dirençli inançlar olarak tanımlanmaktadır (Ellis, 1986). Bilişsel yaklaşıma göre bireylerin düşünme biçimleri ve içerikleri romantik ilişkilerine uyumları üzerinde önemli bir role sahiptir. Dolayısıyla bu yaklaşıma göre akılcı olmayan inançların sorunlu ilişkiler

üzerinde önemli bir etkisi vardır. (Ellis, Sichel Yeager, DiMattia ve DiGuiseppe, 1989; Epstein, Baucom ve Rankin, 1993).

Romantik ilişkilerle ilgili alanyazına bakıldığında son yıllarda yürütülen araştırmaların bireylerin taşıdıkları akılcı olmayan inançlarının ilişkilerini nasıl etkiledikleri üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir (Friedman ve Whisman, 1998; Metts ve Cupach, 1990; Mikulincer ve Shaver, 2005). Araştırmacıların akılcı olmayan inançların özellikle ilişki doyumu ve uyumu üzerine etkilerini ortaya koymaya yönelik araştırmalar yaptıkları görülmektedir (Baucom, Epstein, Sayer ve Sher, 1989; Hamamcı, 2005). Bu araştırmalara örnek olarak verilebilecek çalışmaların birisinde; Bradbury ve Fincham (1987), akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiyle ilgili olarak, bu iki değişkenin birbiriyle olumsuz yönde anlamlı olarak ilişkili olduğunu bulmuştur. Daha ileriki yıllarda başka araştırmacılar da benzer sonuçlar elde etmişlerdir (Goodwin ve Gaines, 2004; Metts ve Cupach, 1990; Moller ve Van Zyl, 1991; Moller ve Vander Merwe, 1997; Sullivan ve Schwebel, 1995). İlişkilerle ilgili inançlar gerçekçi ve işlevsel olmadığında bireylerin ilişkilerinde problem yaşama olasılığı artmaktadır (Stackert ve Bursik, 2003). Bu konuda yapılan araştırmalarda bu tür akılcı olmayan inançlara sahip olan bireylerin ilişkilerinde daha fazla iletişim çatışması yaşayıp daha fazla olumsuz iletişim kurdukları (Epstein ve Eidelson, 1981; Reed ve Dubow, 1997), daha az yapıcı problem çözme davranışı sergiledikleri (Metts ve Cupach, 1990) ve romantik eşlerini idealize ettikleri (Figueredo, Sefcek ve Jones, 2006; Green, Campell ve Davis, 2007) bulunmuştur.

Yetişkinliğe geçişin yaşandığı, ciddi bilişsel, sosyal ve duygusal değişmelerin meydana geldiği geç ergenlik dönemini kapsayan üniversite yıllarında yaşanan romantik ilişkiler bireyin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır. Geç ergenlik dönemindeki romantik ilişkilerle ilgili yapılan araştırmaların sonuçları (Connolly ve Konarsky, 1994; Furjman ve Schaffer, 2003) bu dönemde yaşanan romantik ilişkilerin gençlerin yetişkin yaşamına daha iyi uyum sağlamak için gerekli davranışları geliştirmede çok önemli etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Üniversite öğrencilerinin üniversite psikolojik danışma merkezlerine başvurma nedenlerinden en önemlilerinden birinin romantik ilişkilerinde yaşadıkları zorluklar olduğu bildirilmektedir (Creasey, Kershaw ve Boston, 1999). Yurt dışında yapılan bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) merkezine başvurma nedenleri arasında karşı cinsle ilişkilerin % 11.22'lik bir değere sahip olarak dördüncü sırada yer aldığı bulunmuştur (Aluede, Imhonde ve Eguavoen, 2006). Ülkemizde PDR Merkezlerine başvurma nedenlerinin incelendiği kısıtlı sayıdaki araştırmalarda da karşı cinsle duygusal ilişkilerin de gelme nedenleri arasında yer aldığı görülmektedir (Erkan, Özbay, Cihangir-Çankaya ve Terzi, 20; Erkan, Cihangir-Çankaya, Terzi ve Özbay, 2011). Bu çalışmanın ilk yazarı, bir üniversitenin PDR merkezinde çalışırken merkeze başvuran gençlerin sıklıkla romantik ilişki sorunlarıyla geldiklerini ve bu konuda akılcı olmayan görüşlerini sıklıkla dile getirdiklerini

gözlemiştir. Gerek yurt dışındaki gerekse yurt içindeki araştırmalara ve gözlemlere dayanarak üniversite öğrencilerine karşı cinsle ilişkileri konusunda etkili PDR hizmetleri sunabilmek için onların akılcı olmayan ilişki inançlarını belirlemenin önemli olduğuna inanılmaktadır.

2. Amaç

Batı toplumlarında yapılan çalışmalara bakıldığında, yapılan araştırmaların akılcı olmayan ilişki inançlarının ilişkiler üzerindeki olumsuz etkilerini açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Mikulincer ve Shaver, 2005; Moller ve Van Zyl, 1991; Moller ve Vander Merwe, 1997). Türkiye'de yapılan ilişki odaklı çalışmalar incelediğinde daha çok evli çiftlerin romantik ilişkileri üzerine odaklanıldığı, genç yetişkinlerin romantik ilişkilerindeki inançlarına yönelik araştırmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda da üniversiteli öğrenciler arasında romantik ilişki inançlarının cinsiyete (Gizir, 2013; Sarı, 2008) ve romantik ilişki yaşama durumuna göre farklılaştığı (Gizir, 2013) bulunmuştur.

Romantik ilişkilerdeki akıldışı inançları ölçmeye yönelik yurtdışında Eidelson ve Epstein (1982) tarafından geliştirilen İlişki İnançları, Sprecher ve Metts (1989) tarafından geliştirilen Romantik İlişki İnançları Ölçeği ve Fletcher ile Kininmonth (1992) tarafından geliştirilen İlişki İnançları Ölçeği bulunmaktadır. Batıda bu yönde pek çok araştırmaya rastlanırken, ülkemizde bu konuda sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Ülkemizde Kalkan (2006) tarafından yetişkinler için geliştirilen akılcı olmayan ilişki inançlarını ölçen İlişki İnançları Ölçeği bulunurken, bu ölçeğin batı alanyazınındaki örnekleri gibi çok boyutlu değil tek boyutlu olduğu görülmektedir. Uyarlama çalışması olarak da Romans ve DeBord (1995) geliştirilen ve Gizir (2012) tarafından Türkçe'ye uyarlanan İlişki İnançları Ölçeği ve Sprecher ve Metts (1989) tarafından geliştirilen, Küçükarslan ve Gizir (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Romantik İnançlar Ölçeği bulunmaktadır. Bu çalışmada ise konuyla ilgili araştırmaların yürütülebilmesi amacıyla bu konuda Türkiye'ye uygun çok boyutlu bir ölçeğin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

3. Yöntem

3.1. Araştırmaya Katılan Bireyler

Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin (RAİNO) geliştirilmesi için iki farklı katılımcı grubuyla çalışılmıştır. Birinci araştırma grubu RAİNO'nün açılımcı ve doğrulayıcı faktör analizlerini yapmak üzere gerekli verilerin toplandığı gruptur. Ölçeğin alt ölçekleri arasındaki ilişkiler, alt üst grupları ayırdeciliği de bu grupla araştırılmıştır. Bir özel üniversitenin Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi ve İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi bölümlerinden 347, bir devlet üniversitesinin Eğitim Fakültesi'nin çeşitli bölümlerinden 204 olmak üzere toplam 551 öğrenciye

uygulama yapılmıştır. Bu öğrencilerden 44'ü yanıt kâğıdını eksik doldurmalarından dolayı işlem dışı bırakılmıştır. Dolayısıyla analizler 507 öğrencinin verileri üzerinden yürütülmüştür. Araştırmaya katılan grubun 274'ünü (% 54) kız öğrenciler, 233'ünü (% 46) ise erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.3'dür.

Araştırmanın ikinci katılımcı grubu ölçeğin benzer ölçekler geçerliği ile iç tutarlılık ve test tekrar test güvenilirliği çalışmaları için ulaşılan grubu temsil etmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısının hesaplanması için bir özel üniversiteye devam eden 205 öğrenciden 3 ay ara ile iki kez veri toplanmıştır. Başlangıçta 254 öğrenciye ulaşılmış olsa da birinci ve ikinci uygulamadan her ikisinde ya da birinde ölçeği eksik dolduran veya iki uygulamanın her hangi birinde bulunmayan 49 öğrencinin kâğıtları değerlendirmeye alınmamıştır. Böylece analizler 205 öğrencinin verileri üzerinden yürütülmüştür. Araştırmaya katılan ve yaş ortalaması 20.1 olan öğrencilerin 121'i (% 59) kız iken 84'ü (% 41) erkektir.

3. 2. Araştırmada kullanılan ölçekler

Geliştirilen ölçeğin benzer ölçekler geçerliğini hesaplamak için Hamamcı ve Büyüköztürk (2003) tarafından geliştirilen, İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (İBÇÖ) ile Türküm (2003) tarafından geliştirilen Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (BÇÖ-R) kullanılmıştır.

Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (AOİÖ)

Bu araştırmada geliştirilen ölçeğin benzer ölçekler geçerliği için Türküm (2003) tarafından geliştirilen 15 maddelik Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı .75; test tekrar test güvenilirliği ise .81 olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerlik çalışmalarına ilişkin bulgular, Sınav Kaygısı Envanteri ile arasındaki korelasyonun -.03, Beck Depresyon Envanteri ile .16, Fonksiyonel Olmayan Tutumlar Ölçeği ile .40 olduğunu ortaya koymaktadır. Faktör analizi sonuçları ölçeğin toplam varyansın % 42.9'unu açıklayan üç alt faktörden (Onaylanma İhtiyacı, Kişilerarası İlişkiler, Ben) oluştuğunu göstermektedir. Ölçek tek faktörlü kullanılabileceği gibi üç boyutlu olarak da kullanılabilir. 5'li likert tipi olan Ölçeğin bütünü için güvenilirlik katsayısı .84 olarak rapor edilmiştir. Ölçekten alınan puanların yükselmesi akılcı olmayan inançların arttığı anlamına gelmektedir.

İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (İBÇÖ)

Benzer ölçekler geçerliği için kullanılan, bireylerin ilişkilerinde sergiledikleri bilişsel çarpıtmaları değerlendirmek amacıyla Hamamcı ve Büyüköztürk (2003) tarafından geliştirilen İlişkilerle İlgili Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (İBÇÖ) adlı diğer ölçek, 19 bilişsel çarpıtma ifadesinden oluşmaktadır. Ölçekte, "Yakınlıktan Kaçınma" (8 madde), "Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi" (8 madde) ve "Zihin Okuma" (3 madde) olmak üzere üç boyut bulunmaktadır. Bu ölçekte yer alan ifadeler verilen tepkiler; tamamen katılıyorum, oldukça katılıyorum, kısmen katılıyorum, çok az

katılıyorum ve hiç katılmıyorum biçiminde olmak üzere beş basamaklı likert tipinde derecelendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, bireylerin ilişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalara sahip olduğunu göstermektedir.

Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlık ve test tekrar test yöntemleri ile belirlenmiştir. Ölçeğin tümü için iç tutarlık katsayısı .67'dir. Her bir alt boyut için ayrı ayrı incelendiğinde; birinci alt boyut için .73; ikinci alt boyut için .66; üçüncü alt boyut için .49 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin 92 öğrenciye on beş gün ara ile uygulanması ile belirlenen test tekrar test korelasyon katsayıları ölçeğin tümü için .74; birinci alt boyut için .70; ikinci alt boyut için .74; üçüncü alt boyut için ise .74 olarak bulunmuştur (Hamamcı ve Büyüköztürk, 2003).

RAİNÖ'nün Geliştirilmesi Sırasında Yapılan İşlemler

Ölçeğin geliştirilmesi sürecinde Lester ve Bishop'un (2000) önerdiği altı adımdan oluşan ölçek geliştirme süreci dikkate alınmıştır. Öncelikle alanyazına dayalı olarak bir madde havuzu oluşturulmuştur. Aynı zamanda bir devlet üniversitesinde okuyan 50 kişilik bir öğrenci grubundan romantik ilişkilerde ilgili akılcı olmayan beklentilerini tespit etmek amacıyla dört açık uçlu soru içeren bir form aracılığı ile madde haline getirilebilecek bazı bilgiler toplanmıştır. Romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançların belirlenmesinde uygulamada çalışan uzmanların/psikolojik danışmanların görüşlerine başvurulabilmektedir (Epstein, 1998). Bu nedenle dört üniversitenin psikolojik danışma merkezinde çalışan yedi uzmandan da yürüttükleri bireysel psikolojik danışma süreçlerine dayalı olarak üniversite öğrencilerinde gözlemledikleri akılcı olmayan romantik ilişki inançlarını dört açık uçlu soru olan formu doldurarak belirtmeleri istenmiştir. Öğrencilerin ve uzmanların verdikleri cevaplar doğrultusunda oluşturulan maddeler, madde havuzuna eklenmiştir. Alanyazın taraması, öğrenci ve uzman görüşlerine başvurulması ile oluşturulan ilk madde havuzunda 128 madde yer almıştır. Araştırmacılar tarafından yapılan değerlendirmede ölçek maddeleri 107'e indirilmiştir.

Hazırlanan 107 maddelik ölçek formu uzman görüşlerine sunulmuştur. Görüşü alınacak uzman sayısının en az 5-7 olması gerektiğinden (Lester ve Bishop, 2000; Tekindal, 2002) Psikolojik Danışma ve Rehberlik alanındaki üç ayrı üniversiteden altı öğretim elemanının görüşlerine başvurulmuştur. Ölçeğin uzman görüşleri alındıktan sonraki deneme formunda 98 madde yer almıştır. Bu süreç kapsam geçerliği kısmında daha ayrıntılı olarak verilmiştir.

Hazırlanan deneme formu maddelerinin anlaşılabilirliğinin belirlenmesi açısından (Lester ve Bishop, 2000) özel bir üniversiteye devam eden 41 kişilik bir öğrenci grubuna uygulanmıştır. Deneme uygulaması sonunda öğrenciler tarafından çok iyi anlaşılmadığı görülen altı madde daha anlaşılır biçimde yeniden düzenlenmiştir. Bu konuda geliştirilmiş olan ölçeklerde olduğu gibi bu ölçeğin de, Likert tipi olmasına karar verilmiş ve bu nedenle beşli bir derecelendirme halinde

düzenlenmiştir. Ölçekten alınan puanların artması romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançların arttığı anlamına gelmektedir.

3. 3. Verilerin Analizi

Yapı geçerliği çalışmaları için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Bu amaçla SPSS 10 ve Lisrel 8.54 istatistik programı kullanılmıştır. Benzer ölçek geçerliği, RAİNÖ'nün faktörleri arasındaki ilişkileri hesaplamak için de Pearson Korelasyon Katsayısı kullanılmıştır Ölçeğin güvenilirliğini hesaplamak için Cronbach Alpha ve Pearson Korelasyon Katsayıları kullanılmıştır.

4. Bulgular

4. 1. RAİNÖ'nün Geçerlik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

Bu kısımda ölçeğin geçerlik çalışmalarına ilişkin bulgular sunulmuştur. Sırasıyla yapılan kapsam, yapı ve benzer ölçekler geçerliği çalışmaları özetlemiştir.

Kapsam Geçerliği: Madde havuzunun geliştirilmesinde de, ilk formun uygunluğunun tartışılmasında da uzman görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanlardan her bir maddenin romantik ilişkilerle ilgili bir akılcı olmayan inanç olup olmadığını belirtmeleri istenmiştir. Ayrıca her bir maddenin ifadesinin düzgünlüğü ve ölçekten çıkarılması açısından değerlendirmeleri istenmiştir. Uzmanlara ölçeğe eklenmesini önerdikleri maddeler de sorulmuştur. Yapılan değerlendirmeler sonucunda ölçekten 14 madde çıkarılmış, beş yeni madde ise ölçeğe eklenmiştir. Ölçeğin uzman görüşleri alındıktan sonraki deneme formunda 98 madde yer almıştır.

Yapı Geçerliği: Yapı geçerliği çalışmalarında açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri yapılmıştır. Ölçeğin faktör yapısını incelemek amacıyla öncelikle açımlayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi, uzman görüşleri alınarak hazırlanan ölçeğin 98 maddelik deneme formunun uygulanmasıyla elde edilen 507 kişilik veri üzerinde yapılmıştır. Öncelikle verilerin faktör analizi için uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Katsayısı ve Bartlett Küresellik Testi ile değerlendirilmiştir (Büyüköztürk, 2002). KMO değeri, değişkenler tarafından oluşturulan ortak varyans miktarını bildirmektedir. Bu değer 1,00'a yakın olması verinin faktör analizi için uygun olduğunu gösterirken, 0,60'n altına düşmesi veriler ile faktör analizi yapmanın doğru olmayacağını bildirmektedir (Büyüköztürk, 2002; Gorsuch, 1997). Bartlett Küresellik Testi değeri ve onun anlamlılığı ise değişkenlerin birbirleri ile korelasyon gösterip göstermediklerini sınar. RAİNÖ için KMO değeri .82 olarak bulunmuş ve Bartlett Testi sonucu da .000 biçiminde anlamlı çıkmıştır.

Verilerin faktör analizi için uygun çıkması üzerine, ölçeğin faktör yapısını incelemek amacıyla açımlayıcı (exploratory) faktör analizi (AFA), faktörleştirme tekniği olarak da temel bileşenler analizi (TBA) seçilmiştir (Kline, 1994). İlk analiz sonuçları ölçeğin özdeğeri 1'den büyük 28 faktörde

toplandığı görülmüştür. Bu analizden sonra faktör yükleri .40'ın altında olan ve birden fazla faktörde birbirine yakın faktör yükleriyle yer alan 33 madde analizden çıkartılarak kalan maddeler Varimax dik döndürme tekniği (Büyüköztürk, 2002) ile analiz tekrar edilmiştir. Bu analiz sonucunda da 23 madde ölçekten çıkarılmıştır. Yapılan üçüncü analizde faktör sayısı maddelerin içeriklerine bakıldığında kavramsal olarak uygun olabileceği düşünülen altı ile sınırlandırılmıştır. Yapılan bu analiz sonunda ölçekteki madde sayısı 42'ye inmiştir. Diğerlerine göre düşük faktör yüküne sahip ve uzman görüşüne dayalı olarak kavramsal olarak uygun olmadığı düşünülen maddelerin de atılması ile ölçeğin 30 maddelik haline ulaşılmıştır. Elde edilen özdeğer grafiği incelenmiş ve altı faktörün yorumlanabilir olduğu görülmüştür.

Belirlenen ölçütlere uygun 30 madde ve bu maddelerin ait olduğu altı faktör bulunmuştur. Her bir faktöre yüklenen maddeler içerik açısından incelenmiş ve maddelerin içerikleri dikkate alınarak faktörlere isimler verilmiştir. Buna göre altı alt faktöre aşırı beklentiler (AB), sosyal zaman kullanımı (SZK), zihin okuma (ZO), farklı düşünmek (FD), fiziksel yakınlık (FY), cinsiyet farklılıkları (CF) isimleri verilmiştir. Analize dahil edilen maddelerin öz değeri 1'den büyük altı faktörde toplandığı görülmektedir. Bu altı faktörün açıkladıkları toplam varyans oranı % 51.70'dir. Toplam varyansın % 19.69'unu AB, % 10.10'unu SZK, % 6.49'unu ZO, % 5.71'ini FD, % 5.14'ünü FY, % 4.55'ini CF faktörleri açıklanmaktadır. Tablo 1'de boyutlara göre madde numaraları ve faktör yükleri verilmektedir.

TABLO 1 Açıklayıcı Faktör Analizine Göre Alt Faktörler ve Maddelerin Faktör Yükleri

Maddeler	F1 (AB)	F2 (SZK)	F3 (ZO)	F4 (FD)	F5 (FY)	F6 (CF)
82	,761					
83	,747					
84	,735					
85	,664					
79	,578					
61	,573					
78	,465					
76	,427					
46		,799				
45		,787				
48		,645				
44		,638				
47		,619				
66		,612				
14			,806			
13			,709			
16			,640			
12			,590			
11			,584			

10	,556		
5		,789	
9		,703	
4		,695	
3		,562	
42			,779
98			,706
37			,410
21			,692
23			,680
24			,649

Tablo 1'de görüldüğü gibi birinci faktördeki madde faktör yükleri .42-.76, ikinci faktörde .61-.80, üçüncü faktörde .56-.81, dördüncü faktörde .56-.81, beşinci faktörde .41-.78, altıncı faktörde .65-.69 arasında değişmektedir. Ölçeğin tamamında ise madde faktör yüklerinin. 41-.81 arasında değiştiği gözlenmiştir. Birden fazla bileşene yüklenen maddelerin hangi faktöre ait olması gerektiği madde yapılarının incelenmesi ve faktör yapısına uygunluğu ile belirlenmiştir. Yukarıdaki tabloda vurgulu olarak yazılmış yükleme değerleri o maddenin hangi faktöre ait olduğunu göstermektedir. Ölçekte üçüncü faktördeki -.56 faktör yükü olan üçüncü madde ve ikinci faktördeki -.61 faktör yükü olan 66. madde tersine maddedir. Ölçekteki AB faktöründe sekiz, SZK ve ZO faktörlerinde altışar, FD faktöründe dört, FY ve CF faktörlerinde üçer madde bulunmaktadır. Böylece açımlayıcı faktör analizi sonrasında toplam 30 maddeden oluşan altı faktörlü bir yapı elde edilmiştir.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen 30 maddelik altı faktörlü yapının yapısal geçerliğini sınamak amacıyla söz konusu model Lisrel 8.54 programı kullanılarak doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. Model tanımlamasında maddelerin altı faktör ile temsil edileceği ve sekiz maddenin aşırı beklentiler, altı maddenin sosyal zaman kullanımı, altı maddenin zihin okuma, dört maddenin farklı düşünmek, üç maddenin fiziksel yakınlık, üç maddenin cinsiyet farklılıkları faktörünün altında yer alacağı denencesi sınanmıştır. DFA ile sınan modelin uyum indeksleri incelendiğinde Ki Kare değerinin ($=1073.29$, $N=207$, $sd=361$ $p=.000$) anlamlı olduğu görülmektedir. Ancak örneklem genişledikçe analiz sonuçlarının anlamlı çıkma olasılığı artmaktadır. Bu nedenle büyük örneklemelerde /df oranına bakılması önerilmekte ve bu oranın 5'ten küçük olması uyumun bir göstergesi sayılmaktadır (Sümer, 2000). Tablo 2'de görüldüğü gibi bu indeks açısından modelin iyi uyum gösterdiği anlaşılmaktadır.

TABLO 2**RAİNÖ' ye Ait Uyum İndeksleri**

	df	:df	GFI	AGFI	CFI	NNFI	SRMR	RMSEA
1073.29	361	2,97	,88	,86	0,91	0,90	,06	,06

DFA sonucuna göre modelin uyum indeksleri, RMSEA= 0,06, GFI=0,88, AGFI=0,86, CFI=, 0,91, NNFI=0,90, RMR= 0,07 ve SRMR= 0,06 'dir. Bu indekslerden RMSEA ve RMR'in 0'a yakın değerler vermesi beklenir ve 0,05'e eşit ya da daha küçük değerler çok iyi bir uyumu gösterir. Modelin karmaşıklığı dikkate alındığında 0,08 (Sümer, 2000) ve hatta 0,10'un altındaki değerler de (Abderson ve Gerbing, 1988; Cole, 1987)) kabul edilebilmektedir. Burada sınan modelin çok boyutlu bir yapıdan oluşması ve RMSEA ve RMR değerlerinin 0,05 ile 0,08 arasında olması nedeniyle kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği söylenebilir.

Bir diğer uyum indeksi olan GFI elde edilen faktörlerin kuramsal olarak önerilen faktörlere benzerliğini ortaya koyar ve uygunluğun örneklem genişliğinden bağımsız değerlendirilebilmesi için geliştirilmiştir. Sümer (2000) GFI ve AGFI değerlerinin. 95 ve üzeri olmasının çok iyi uyumu, 0,90-0,95 arası olmasının tatminkar düzeyde uyumu gösterdiğini belirtirken, Anderson ve Gerbing (1988), Cole (1987), Marsh, Balla ve McDoonald (1988) GFI değerinin 0,85 ve AGFI değerinin 0,80'nin üzerinde olduğu durumların da uyum için kabul edilebilir olduğunu belirtmektedirler. Bu çalışmada bulunan GFI (0,88) ve AGFI (0,85) değerlerinin 0,90'a yakın değerler olmaları nedeniyle uyum için kabul edilebilir oldukları söylenebilir.

Artmalı uyum indeksleri olan CFI ve NNFI değerlerinin 0,95'in üzerinde olması çok iyi bir uyumu, 0,90-0,95 arasında olması ise kabul edilebilir bir uyumu göstermektedir (Sümer, 2000). Bu çalışmada hesaplanan CFI (0,91) ve NNFI (0,90) değerlerine göre modelin kabul edilebilir düzeyde uyuma sahip olduğu anlaşılmaktadır. Uyum indeksleri incelendiğinde bütün göstergeler model ve gözlenen veri arasında uyum olduğunu göstermektedir. Modifikasyon indeksleri incelendiğinde kuramsal yapıya da uygun farklı bir faktör oluşumunun katkısının .01 düzeyini geçemediği görüldüğü için RAİNÖ'nün altı boyutlu halinin bundan sonraki analizlerde kullanılmasına karar verilmiştir.

Yapılan DFA sonucuna göre madde faktör yüklerinin, 35 ile .95 arasında değiştiği ve modele giren bütün maddelerin modelle uyumlu olduğu görülmüştür. Toplam 30 maddenin, model uyum indeksleri göz önüne alındığında kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Böylece ölçeğin 30 madde ve altı alt boyuttan oluşan son haline ulaşılmıştır.

Yapı geçerliği kapsamında yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizlerinden sonra ölçek diğer geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları için hazır hale getirilmiştir. Yapı geçerliğinden sonra diğer

geçerlik çalışmaları ve güvenilirlik çalışmalarını yapmadan önce iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) hesaplanmıştır (Lester ve Bishop, 2000). Aşağıda, RAİNÖ'nün faktör tanımları ve güvenilirlik katsayıları sunulmaktadır.

Aşırı Beklentiler: Sekiz maddeden oluşan bu boyut, “Birlikte olduğum kişi benimle maddi ve manevi her şeyini paylaşmalı” ve “Birlikte olduğum kişi her ihtiyaç duyduğumda benim yanımda olabilmeli” gibi ilişkiden ve birlikte olunan kişiden beklenen gerçekçi olmayan beklentileri anlatan ifadelerin olduğu bir boyuttur. Bu alt boyutun iç tutarlık katsayısı .81 olarak bulunmuştur. **Sosyal Zaman Kullanımı:** Altı maddeden oluşan bu boyut, “Birlikte olduğum kişi her sosyal faaliyete benimle katılmayı istemeli” ve “Birlikte olduğum kişi bense serbest zaman etkinliklerinde bulunmak isterse bu beni yeterince sevmediğini gösterir” gibi sosyal ve serbest zaman etkinlikleriyle ilgili gerçekçi olmayan beklentileri ifade eden maddelerin ortaya çıktığı boyuttur. Bu alt boyutun iç tutarlık katsayısı .78 olarak bulunmuştur. **Zihin Okuma:** Altı madden oluşan bu boyut, “Birlikte olduğum kişi benim ne düşündüğümü ben ifade etmesem de anlayabilmelidir” ve “Eğer birlikte olduğum kişi benim duygularımı kendiliğinden anlamaz ise bu benim için hayal kırıcı olur” gibi ilişki içinde olan kişilerin birbirlerin duygu ve düşüncelerini ifade edilmesine gerek kalmadan zihin okunuyormuşçasına anlamaları yönünde gerçekçi olmayan beklentilerin ifade edildiği maddelerin ortaya çıktığı boyuttur. Bu alt boyutun iç tutarlık katsayısı .78 olarak bulunmuştur. **Farklı Düşünmek:** Bu boyutta dört madde yer almaktadır. “Birlikte olduğum kişi benimle herhangi bir konuda zıt fikirlerini tartışırsa buna dayanmam” gibi birlikte olan kişilerin olaylar hakkında birbirinden farklı düşünceler taşımalarının yıkıcı olduğuna dair gerçekçi olmayan ifadeler bu boyutta ortaya çıkmıştır. Bu alt boyutun iç tutarlık güvenilirlik katsayısı .69'dur. **Fiziksel Yakınlık:** Üç maddeden oluşan bu boyutta, “Birlikte olduğum kişiyi görür görmez heyecanlanmazsam bu ona karşı derin duygular beslemediğim anlamına gelir” gibi fiziksel yakınlığa ilişkin gerçekçi olmayan ifadelerin ortaya çıktığı boyuttur. Bu alt boyutun güvenilirlik katsayısı .53 olarak bulunmuştur. **Cinsiyet Farklılıkları:** Üç madde bulunan bu boyutta, “Kadın ve erkek arasındaki biyolojik farklılıklar çiftler arasındaki sorunların temel sebebidir” gibi cinsiyet farklılıklarının ilişkiye etkine ilişkin gerçekçi olmayan ifadelerin ortaya çıktığı boyuttur. Bu alt boyutun iç tutarlık katsayısı da .53'tür.

Benzer Ölçekler Geçerliği

RAİNÖ'nün benzer ölçekler geçerliği için Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (AOİÖ) ve İlişkilere İlişkin Bilişsel Çarpıtmalar Ölçeği (İBÇÖ) kullanılmıştır. Bu ölçeklerden elde edilen puanlarla RAİNÖ'nün alt boyut puanları ve toplam puanı arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Tablo 3' de görüldüğü gibi İBÇÖ toplam puanı ile RAİNÖ'nün fiziksel yakınlık alt boyutu arasındaki ve İBÇÖ ile RAİNÖ'nün cinsiyet farklılıkları arasındaki korelasyonlar hariç RAİNÖ'nün alt boyutlarına

ait puanları ve toplam puanı ile benzer ölçek puanları arasındaki ilişki katsayıları olumlu yönde ve anlamlı düzeydedir.

TABLO 3

RAİNÖ İle Benzer Ölçekler Arasındaki İlişkiler

	AB	SZK	ZO	FD	ZO	CF	Genel Toplam
İBÇÖ	,29*	,28*	,39*	,26*	,12	,28*	,45*
AOİÖ	,19*	,23*	,29*	,23*	,25*	,04	,34*

* p<.01

Ayrıca RAINÖ'nün alt boyutları arasındaki ve alt boyutlar ile toplam puan arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. RAINÖ'nün cinsiyet farklılıkları alt boyutu ile sosyal zaman kullanımı ve zihin okuma alt boyutları arasındaki korelasyonlar hariç RAINÖ'nün alt boyutları ve alt boyutlarının toplam puan ile ilişkileri olumlu yönde ve .01 düzeyinde anlamlıdır. Ölçeğin toplam puanı ile alt boyutların puanları arasındaki korelasyonlar .29 ile .74; faktör puanları arasındaki korelasyonlar .12 ile .43 arasında değişmektedir. Alt boyutlarının puan ortalamalarının toplam puan ortalaması ile korelasyonlarının .50'nin üstünde olması genel olarak ölçülen nitelikte yüksek ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Alt boyutların birbirleriyle ilişkisinin .12 ile .43 arasında olması korelasyonlarının düşük olduğu anlamına gelmektedir ki bu da istenen bir durumdur.

4.2. RAINÖ'nün Güvenirlilik Çalışmalarına İlişkin Bulgular

RAINÖ'nün toplam puanı ve alt boyutların puanları için elde edilen iç tutarlık katsayıları yukarıda sunulmuştur. Toplam 205 kişiden 12 hafta arayla toplanan verilerle ölçeğin toplam ve alt faktörleri için elde edilen test tekrar test güvenirlilik katsayıları da anlamlıdır. Ölçeğin genel toplam puanı için bulunan güvenirlilik katsayısı .85'dir ve faktörler için bulunan güvenirlilik katsayıları .53 ile .82 arasında değişmektedir. RAINÖ'nün alt boyutlarından fiziksel yakınlık (F5) ve cinsiyet farklılıkları (F6) alt ölçeklerinin güvenirlilik katsayılarının, diğerlerinden görece düşük olması (.53) olması bu alt boyuttaki soru sayısının az olmasıyla açıklanabilir.

Tablo 4'de ölçekle ilgili yapılan güvenirlilik çalışmaları özetlenmektedir. Tabloda görüldüğü gibi RAINÖ'nün alt boyutları ve ölçeğin geneli için elde edilen katsayılar ölçeğin yeterli oranda güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır.

TABLO 4**RAİNÖ İç Tutarlılık ve Test Tekrar Test Güvenirlik Katsayıları**

	İç tutarlık	Test tekrar test
AB	,81	,75
SZK	,78	,75
ZO	,78	,82
FD	,69	,53
FY	,53	,57
CF	,53	,53
RAİNÖ-Toplam Puan	,84	,85

Alt ve Üst Grupların Ayırdediciliği

Ölçekte yer alan maddelerin kişileri ne derecede ayırt ettiğini incelemek amacıyla alt-üst grupları ayırdedicilik analizi yapılmıştır. Büyüköztürk'e göre (2003) toplam puanın yanı sıra faktör puanlarının da hesaplandığı durumlarda ayırdedicilik analizi hem toplam puan hem de faktör puanları için yapılır. Bu doğrultuda ölçeğin ayırdediciliğini tespit etmek amacıyla 30 maddelik ölçeğin birinci araştırma grubuyla elde edilen puanların toplam ve alt boyut puanlarına göre alt ve üst % 27'likteki puan ortalamaları arasındaki farkların anlamlılığı t testi ile tespit edilmiştir. Alt ve üst puan gruplarının ortalamaları, standart sapmaları, t değeri ve önemlilik düzeyi toplam ve alt ölçeklere göre Tablo 5' de sunulmuştur.

TABLO 5**Alt ve Üst Puan Gruplarının Aritmetik Ortalamaları Standart Sapmaları ve t Değeri**

	Puan Grubu	N	Ss	t Değeri	p	
Toplam	Üst % 27	137	73,2920	8,668	34,056	,000
	Alt % 27	137	105,5328	6,9016		
AB	Üst % 27	137	23,0735	3,7979	35,106	,000
	Alt % 27	137	35,7883	1,87644		
ZSK	Üst % 27	137	7,8603	1,39402	43,775	,000
	Alt % 27	137	18,5912	2,49869		
ZO	Üst % 27	137	13,9562	2,08591	44,218	,000
	Alt % 27	137	24,4818	1,84750		
FD	Üst % 27	137	5,8248	1,04246	36,710	,000

	Alt % 27	137	12,4891	1,85154		
FY	Üst % 27	137	5,8978	1,4712	43,435	,000
	Alt % 27	137	12,9343	1,19561		
CF	Üst % 27	137	6,4599	1,35589	39,047	,000
	Alt % 27	137	12,1460	1,03284		

Tablo 5'den de anlaşılacağı gibi üst % 27' ile alt % 27'lik grubun puanları arasında yapılan t testi sonuçları tüm maddeler ve alt boyut puanları için .0001 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir. Bu sonuçla ilgili olarak maddelerin ve alt boyutların iyi bir ayırt ediciliğe sahip oldukları belirtilebilir.

5. Tartışma

Gerek geçerlik gerekse de güvenilirliğe ilişkin bulgulara göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlarını değerlendirmeye yönelik geliştirilen Romantik İlişkilerle İlgili Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (RAINÖ), geçerliği ve güvenilirliği olan bir araçtır. Hesaplanan iç tutarlılık katsayılarının alt boyutlar ve toplam puan açısından yüksek olması RAINÖ'nün benzer bir yapıyı ölçtüğünü göstermektedir. Bununla birlikte ölçeğin tüm maddeleri için hesaplanan alfa değerinin her faktör için hesaplanan alfa değerinden büyük bulunması ölçeğin hem tek boyutlu hem de çok boyutlu kullanılabilmesi şeklinde değerlendirilmiştir. Ek olarak RAINÖ'nün alt boyutları arasındaki ilişkilerin orta derecede olması ve alt boyutların RAINÖ'nün toplam puanıyla ilişkilerinin daha yüksek olmasından hareketle RAINÖ'nün hem toplam puana hem de alt boyut puanına yönelik değerlendirme yapabileceği düşünülmüştür. Bu durum, konuyla ilgili Batı'da yapılan ölçek geliştirme çalışmalarıyla paralellik göstermektedir. Daha önce geliştirilen ölçeklerde romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar tek bir alan olarak değil; romantik ilişkilerin farklı yönleriyle ilgili ortaya çıkan çok boyutlu bir yapı sergilemektedir (Edelson ve Epstein, 1982; Fletcher ile Kininmonth, 1992; Sprecher ve Metts, 1998). RAINÖ de bu özelliklere benzerlik göstermektedir.

6. Sonuç

Araştırmada üniversite öğrencilerine yönelik Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği (RAINÖ) geliştirilmiş ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Kapsam geçerliği, yapı geçerliği, benzer ölçekler geçerliği, alt üst puan gruplarını ayırt ediciliği ve alt boyutların birbirleriyle ve toplam puanla ilişkilerine yönelik bulgulara göre RAINÖ geçerli bir ölçme aracıdır. Test tekrar test ve iç tutarlılık yöntemleriyle incelenen güvenilirlik çalışmalarından elde edilen

bulgulara göre RAINÖ aynı zamanda güvenilirliği olan bir ölçme aracıdır. Sonuç olarak bu bulgular RAINÖ'nün üniversite öğrencisi olan genç yetişkinlerin romantik ilişki inançlarının belirlenmesi açısından Türk kültüründe geliştirilmiş olan bir ölçme aracı gereksinimini karşılayabilecek nitelikte olduğunu değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte RAINÖ'nün daha da geliştirilmesi ile ilgili şu öneriler verilebilir: Romantik İlişkilerle İlgili Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin ergenler ve yetişkinlere yönelik uyarlaması yapılabilir. Araştırma bulgularına göre romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançlar cinsiyete ve yaşa göre farklılık göstermektedir. Bu nedenle RAINÖ'nün norm çalışmaları yapılabilir. Ölçek kullanılarak üniversite öğrencilerinin romantik ilişkileriyle ilgili akılcı olmayan inançlarının yaygınlığı araştırılabilir. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerle ilgili akılcı olmayan inançları, bu inançların oluşumunu etkileyebilecek olan bağlanma, kıskançlık, mükemmeliyetçilik, ilişki doyumu ve de iyilik hali ile ve ilişkili olabilecek öznel iyi oluş, yaşam doyumu, ilişki doyumu, mutluluk gibi değişkenlerle birlikte incelenebilir.

7. Kaynaklar

- Abderson, J. C. ve Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommend two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3),411-423
- Aluede, O., Imhonde, H. ve Eguavoen, A. (2006). Academic, career and personal needs of Nigerian university students. *Journal of Instructional Psychology*, 33 (1), 50-57.
- Baucom, D. H., Epstein, N., Sayers, S. ve Sher, T. S. (1989). The role of cognitions in marital relationships: Definitional, methodological and conceptual issues. *Journal of Counseling and Clinical Journal*, 57, 31-38.
- Beck, J. (2001). Bilişsel terapi temel ilkeler ve ötesi. Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Bradbury, T. N. ve Fincham, F. D. (1993). Assessing dysfunctional cognition in marriage. *Psychological Assessment*, 5, 92-101.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. (2.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cole, D.A. (1987). Utility of confirmatory factor analysis in test validation research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 55, 1019-1031.
- Connolly, J. ve Konarski, R. (1994). Peer self-concept in adolescence: Analysis of factor structure and of associations with peer experience. *Journal of Research in Adolescence*, 4, 385-403.
- Corey, G. (2000). *Theory and practice of counseling and psychotherapy*. Fifth edition. Monterey/California: Brooks/Cole Publishing Company.
- Creasey, G., Kershaw, K. ve Boston, A. (1999). Conflict management with friends and romantic partners: The role of attachment and negative mood regulation expectancies. *Journal of Youth and Adolescence*, 28, 523-543.
- Dryden, W. (2002). *Fundamentals of rational emotive therapy: A training handbook*. London: Whurr Publishers Ltd.

- Eidelson, R. J. ve Epstein, N. (1982). Cognition and relationships maladjustment: Development of a measure of dysfunctional relationships beliefs. *Journal of Counseling and Clinical Psychology*, 50, 715-720.
- Ellis, A. (1986). Rational emotive therapy applied to relationships therapy. *Journal of Rational Emotive Behavior Therapy*, 4, 14-21.
- Ellis, A., Sichel, J., Yeager, R., DiMattia, D. ve DiGuiseppe, R. (1989). *Rational Emotive Couples Therapy*. New York: Pergamon.
- Epstein, N. Ve Eidelson, R.J. (1981). Unrealistic beliefs of clinical couples: Their relationship to expectations, goals, and satisfaction. *American Journal of Family Therapy*, 9(4), 13-22.
- Epstein, N., Baucom, D.H. ve Rankin, L.A. (1993). Treatment of marital conflict: a cognitive behavioral approach. *Clinical Psychology Review*, 13, 45-57.
- Erkan, S., Cihangir-Çankaya, Z., Terzi, Ş. ve Özbay, Y. (2011). Üniversite psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(22), 174-198.
- Erkan, S., Cihangir-Çankaya, Z., Özbay, Y., ve Terzi, Ş. (2012). Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler ve yardım alma gönüllükleri. *Eğitim ve Bilim*, 37(164), 94-107.
- Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction, and relationship satisfaction: A diary study. *Personal Relationships*, 9, 39-55.
- Figueredo, A. J., Sefcek, J. A. ve Jones, D. N. (2006). The ideal romantic partner personality. *Personality and Individual Differences*, 41, 431-441.
- Fletcher, G.J.O. ve Kininmonth, L.A. (1992). Measuring relationship beliefs: An individual differences scale. *Journal of Research in Personality*, 26, 371-311.
- Furjman, W. ve Schaffer, L. (2003). The role of romantic relationships in adolescent development. In P. Florsheim (Ed.), *Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications*. Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Gızır, C. A. (2012). İlişki İnançları Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(2), 37-45.
- Gızır, C. A. (2013). Üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 38(170), 372-383.
- Green, J. D., Campbell, W. K. ve Davis, J. L. (2007). Ghosts from the past: An examination of romantic relationships and self-discrepancy. *The Journal of Social Psychology*, 147, 243-264
- Goodwin, R. ve Gaines, S. O. (2004). Relationship beliefs and relationship quality across cultures: Country as a moderator of dysfunctional beliefs and relation quality in three former communist countries. *Personal Relationship*, 11, 267-279.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship belief in marital satisfaction and adjustment. *Social Behavior and Personality*. 33(4), 313- 328.
- Hamamcı, Z. ve Büyüköztürk, Ş. (2003) İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ölçeği, ölçeğin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(25). 107-111.
- Hendrick, S. ve Hendrick, C. (1989). Research on love: Does it measure up? *Journal of Personality and Social Psychology*, 56, 784-794.
- Hendrick, S. ve Hendrick, C.(1995). Gender differences and similarities in sex and love. *Personal Relationships*, 2, 55-65.

- Sarı, T., & Korkut Owen, F. (2015). Romantik İlişkilerde Akılcı Olmayan İnançlar Ölçeği'nin geliştirilmesi. *International Journal of Human Sciences*, 12(1), 255-273. doi: [10.14687/ijhs.v12i1.3068](https://doi.org/10.14687/ijhs.v12i1.3068)
- Kalkan, M. (2006). İlişkilerde İnanç Envanteri'nin (İİE) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 25(3), 45-55.
- Kline, R. B. (1998). *Principles and practices of structural equation modeling*. New York: The Guilford Press.
- Küçükarslan, M. ve Gizir, C. A. (2013) Romantik İnançlar Ölçeği'nin uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2,461-469.
- Lester, P. E. ve L. K. Bishop. *Handbook of tests and measurement in education and the social sciences*, Maryland: Scarecrow Press, 2000.
- Marsh, H.W., Balla, J.R. ve McDonald, R.P. (1988). Goodness-of-fit indexes in confirmatory factor analysis: The effect of sample size. *Psychological Bulletin*, 103, 391-410.
- Metts, S. ve Cupach, W.R. (1990). The influence of relationship beliefs and problem-solving responses on satisfaction in romantic relationships. *Human Communication Research*.17 (1), 170-185.
- Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2005). Attachment theory and emotions in close relationships: Exploring the attachment-related dynamics of emotional reactions to relational events. *Personal Relationships*, 12, 149-168.
- Möller, T. A. ve Van der Merwe (1997). Irrational beliefs, interpersonal perception and marital adjustment. *Journal of Rational-Emotive and Cognitive Behavior Therapy*, 15(4). 269-279.
- Moller, A. T. ve Van Zyl, P. D. (1991). Relationships beliefs, interpersonal perception and marriage adjustment. *Journal of Clinical Psychology*, 47, 28-33.
- Reed, J.S. ve Dubow, E.F. (1997). Cognitive and behavioral predictors of communication in clinic-referred and nonclinical mother-adolescent dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 59(1), 91-102.
- Romans, J. S. ve DeBord, J. (1995). Development of the Relationship Beliefs Questionnaire. *Psychological Reports*, 76, 1248-1251.
- Sarı, T. (2008). *Bağlanma boyutları, romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar ve ilişki doyumu arasındaki ilişkiler*. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Sprecher, S. ve Metts, S. (1989). Development of the Romantic Beliefs Scale and examination of gender and gender re-orientation. *Journal of Social and Personal Relationships*, 6, 387-411.
- Stackert, R. A. ve Bursik, K. (2003). Why I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and Individual Differences*. 34. 1419- 1429.
- Sullivan, B. F. ve Schwebel, A.I. (1995). Relationship belief and expectations of satisfaction in marital relationships: Implications for family practitioners [Abstract]. *Family Journal*, 3(4). 298-305, September 30, Web: <http://.search.epnet.com>.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Türküm, A.S. (2003). Akılcı Olmayan İnanç Ölçeği'nin geliştirilmesi ve kısaltma çalışmaları. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(19), 41-47

Extended English Abstract

Romantic relationships is a very important part of human life. However, every relationship has not the domain of relationship satisfaction (Furjman and Scahffer, 2003). One of the variables which negatively effect relationship satisfaction is irrational relationship beliefs. (Beck, 2001; Dryden, 2002). The relationship beliefs are the beliefs that the individuals believe the relationship should be, how the roles should be established (Addis and Bernard, 2002). There are various studies revealed that the the ones who have relationship ongoing problems demonstrate irrational relationship beliefs (Mooler and Vander Merwe, 1997). Some examples to these beliefs are, to want to spend all the social time together, to be understood without telling anything, to want to share same feelings and thoughts (Epstein, 1982).

One of the important areas that university stduens apply to university counseling centers is found to be the area of romantic relationships (Aulede, Imhonde and Eguaven, 2006; Creasey, Kerschaw and Boston, 1999; Erkan, Özbay, Chiangir and Terzi, 2008; Erkan, Cihangir-Çankaya, Terzi and Özbay, 2011; Nicholas, 2002). According to this, it is believed that it is important to investigate the irrational relatrionship beliefs of university students so that related services can be held. There are such scales (Eidelson and Epstein, 1982; Fletcher and Kininmonth, 1992; Sprecher and Metss, 1989) developed in western countries, however there is only one scale (Kalkan, 2006) developed for this purpose in Turkey. The only scale developed for Turkish subjects is the Irrational Relationship Beliefs Inventory (Kalkan, 2006) is a uni-dimensional scale. When we look to the scales that are developed in western countries, it is seen that they are multi-dimensional and it is suggested to develop a multi-dimensional inventory. That's why, the purpose of this study was to develop a multidimensional instrument to assess irrational romantic relationship beliefs for use with Turkish subjects and to determine the psychometric properties of that instrument. The scale was developed based on the theories of Ellis (1986) and Beck (2011), for the purpose of evaluating the irrational relationship beliefs of the individuals.

During the process of the development of the scale, the method that Lestor and Bishop (2000) was used. Firstly, an item pool was established based the related literature. The 107 itemed scale was formed and sent to the six academician for their assessment and views. After taking their views, the number of the items were 98. The Irrational Romantic Relationship Beliefs Inventory (IRRBI) was administered to the participants in this study consisted 551 university students, whose responses were utilized for the for pilot, validity and reliability studies. SPSS 10 and Lisrel 8.4 packages were used for conducting statistical analysis of the collected data. For structure validity of the scale, explanatory analysis and factor analysis were used. In the instrument's validity studies, Pearson Product correlation Coefficient was used for examining the relation between the total points obtained from the scale and the point obtained from the similar scales. Within the scope of reliability studies, coefficient of internal consistence of the scale was calculated and Pearson Product-Moment Correlation Coefficient was used for examining the relation between the results obtained from he re-test reliability.

Analysis revealed a dimensional structure. In the beginning the number of items were 98, and after the factor analysis it became a 30 item-ed, 5 Likert type scale. The results of the factor analysis indicated that the scale composed of six factors which explain %51.70 of the variance. These factors were named as "over expectations" (eight items), "use of social time" (six items), "mind reading" (six items), "different thinking" (four items), "physical intimacy" (three items), "gender differences" (three items). The instrument's validity was further examined by comparison with the Irrational Beliefs Inventory (AOİÖ) and Inventory of Irrational Beliefs related with Relationships (İBÇÖ). The resulting correlations produced a very acceptable concurrent validity ($r=.45$; $r=.34$, * $p<.01$). The Cronbach Alpha was .85 for the scale and Cronbach Alpha were between .53 and .81 for the sub-scales. Test-Retest reliability as found to be .85 with a 12-week

interval.

To conclude, this study provided support for the psychometric properties of the scale for Turkish university students. The scale, which was proved as a valid reliable instrument, is ready for use and is a multi-dimensional and made of 30 items in its final structure. There are two record items in the scale. Points from 30 to 150 may be taken from the scale and it means that the higher the point taken from the scale is, the more irrational relationship beliefs are. The psychometric properties of this scale suggest that it may be a useful tool in the further investigation of the irrational relationship beliefs of university students.